

1. Hvilken form for retsbeskyttelse har jeg i dette land, hvis jeg har været udsat for en erhvervsrelateret menneskerettighedskrænkelse? Omfatter denne beskyttelse skadeserstatning?

Et offer, der udsættes for en erhvervsrelateret menneskerettighedskrænkelse, kan søge beskyttelse ved de almindelige domstole.

Personer, hvis rettigheder er blevet krænket, kan søge beskyttelse ved at anlægge en civil sag eller en straffesag ved de almindelige domstole og eventuelt ved forfatningsdomstolen.

Ved en overtrædelse af civilretlig art er det muligt at forsvare sig ved at anlægge et søgsmål, hvorved sagsøgeren kan anmode om fuldbyrdelse af en retlig forpligtelse. Mere specifikt kan sagsøger kræve, at sagsøgte giver ham noget, at sagsøgte foretager sig noget, at sagsøgte afstår fra en handling, der er i strid med loven, eller at han accepterer en bestemt handling. Sagsøger kan ligeledes anmode om fuldbyrdelse af en forpligtelse til at betale erstatning for en materiel eller immateriel skade, der er forvoldt ved sagsøgtes adfærd.

Ved krænkelse af rettigheder som følge af en handling, der indeholder strafbare elementer, er det muligt at forsvare sig ved at klage til en hvilken som helst politimyndighed, den offentlige anklager eller mundtligt for en domstol. På grundlag af denne klage kan den offentlige anklager indbringe sagen for retten, som derefter træffer afgørelse om skyld og straf. Ved behandlingen af sagen er domstolen uafhængig og er kun bundet af retsordenen.

Når offeret for en forbrydelse har lidt korporlig skade, materiel skade eller immateriel skade, eller hvis skadevolderen har beriget sig på offerets bekostning, kan offeret anmode domstolen om at pålægge sagsøgte at betale erstatning for den økonomiske skade eller den immaterielle skade, som vedkommende har lidt på grund af forbrydelsen (søgsmål med indtrædelse som civil part) [1]. Offeret skal gøre dette senest inden påbegyndelsen af bevisoptagelsen i forbindelse med retssagen eller senest på tidspunktet for den første anerkendelse af skyldsspørgsmålet (sagsøgte erklærer sig skyldig), hvis der indledes forhandlinger om en sanktion.

Offeret for en krænkelse af menneskerettighederne (skadelidte) har ikke ret til at appellere en retsafgørelse med den begrundelse, at domskonklusionen er forkert. Offeret kan imidlertid appellere den del af domskonklusionen, der vedrører erstatning for den økonomiske eller immaterielle skade, eller den del af domskonklusionen, der vedrører tilbagesøgning af uretmæssigt udbetalte beløb, på grund af uretmæssigheden, for så vidt som der er nedlagt påstand om dette.

2. Findes der særlige regler for grove menneskerettighedskrænkelser? Gælder disse regler for miljøkriminalitet eller grov udnyttelse af arbejdskraft?

Ifølge straffeloven kan tilfælde af grove krænkelser af menneskerettighederne straffes som strafbare handlinger. Ved valget af de strafferetlige sanktioner, der skal anvendes, skal der ud over de særlige forhold, der gør sig gældende for skadevolderen, og under hensyntagen til de skadelidtes interesser, der er beskyttet ved lov, tages hensyn til de begåede strafbare handlingers karakter og grovhed. Straffeloven fastsætter generelt strengere straffe og sanktioner for handlinger, der er karakteriseret ved en højere grad af farlighed for samfundet. Dette kan tage form af en mere alvorlig trussel eller skade for så vidt angår genstanden for den strafbare handling, en særlig fremgangsmåde eller et bestemt motiv. Der kan f.eks. være tale om en forsætlig overtrædelse eller overtrædelse begået på grund af grov uagtsomhed, gentagen overtrædelse, betydelig fortjeneste som følge af en overtrædelse eller alvorlige overgreb og kvæstelser, der medfører døden.

Straffeloven indeholder et særligt afsnit om miljøkriminalitet. Blandt de faktiske elementer i disse overtrædelser omfatter straffeloven også faktiske forhold, som indebærer en højere grad af farlighed for samfundet, og der fastsættes strengere strafferetlige sanktioner for disse. Hvis det drejer sig om en fysisk person, kan der være tale om en frihedsstraf, og hvis der er tale om en juridisk person, en sanktion, der kan være så vidtgående som likvidation.

Det samme gælder udnyttelse af arbejdskraft. Selv om straffeloven ikke anerkender dette begreb, kan den omfatte slaveri [2], tvangsarbejde og andre former for udnyttelse [3], der pådømmes som strafbare handlinger i forbindelse med menneskehandel. Den kan også tage form af særlig grov udnyttelse inden for arbejdsforhold [4], som er et af de elementer, der indgår i den strafbare handling "ulovlig ansættelse af udlændinge". Faktuelle elementer, der udgør disse strafbare handlinger, kan også straffes med strengere sanktioner, hvis det konstateres, at de foreligger.

3. Jeg har været udsat for en menneskerettighedskrænkelse, der kan føres tilbage til et europæisk transnationalt selskabs aktiviteter, og som fandt sted uden for Den Europæiske Union. Har jeg adgang til de nationale domstole, hvis jeg ikke er EU-borger og ikke bor i EU? Hvordan kan jeg gøre gældende, at mine rettigheder er blevet krænket? Hvor kan jeg finde yderligere oplysninger?

Generelt i svaret på 1. De tjekkiske myndigheder er primært ansvarlige for behandlingen af sager, der har fundet sted på Tjekkiets område, medmindre andet er fastsat i EU-retten eller en internationalt traktat.

4. Kan ombudsmandsinstitutioner, ligestillingsorganer eller nationale menneskerettighedsinstitutioner bistå ofre for erhvervsrelaterede menneskerettighedskrænkelser, der er begået af europæiske transnationale selskaber uden for Den Europæiske Union? Kan disse organer undersøge min sag, hvis jeg ikke er EU-borger eller ikke bor i EU? Findes der andre nationale offentlige tjenester (såsom et arbejds- eller miljøtilsyn), der kan undersøge min sag? Hvor kan jeg finde oplysninger om mine rettigheder?

Inden for rammerne af nogle af sine beføjelser kan ombudsmandsinstitutionen yde støtte og beskyttelse til ofre for erhvervsrelaterede menneskerettighedskrænkelser. Dette omfatter bistand til EU-borgere, undersøgelse af klager over offentlige myndigheder samt samarbejde med og metodologisk bistand til ofre for forskelsbehandling. Hvad angår bistand til EU-borgere kan disse søge bistand fra ombudsmanden i forbindelse med alle spørgsmål vedrørende deres rettigheder som EU-arbejdstagere og -borgere. Som led i disse aktiviteter informerer ombudsmanden EU-borgerne om deres rettigheder og angiver, hvem de skal kontakte, og hvilken procedure der skal følges. Ombudsmanden yder også metodologisk bistand, når der er mistanke om, at der foregår forskelsbehandling på grund af nationalitet, og når der indgives stævning på grund af forskelsbehandling. Ombudsmanden kan kommunikere med myndigheder i andre EU-medlemsstater med samme status. Ud over ombudsmanden kan ofre for erhvervsrelaterede menneskerettighedskrænkelser ligeledes henvende sig på det lokale SOLVIT-center. Det behandler klager i tilfælde, hvor en administrativ myndighed i en EU-medlemsstat ikke handler i overensstemmelse med EU-retten og undergraver enkeltpersoners rettigheder.

Desuden behandler ombudsmanden klager fra enkeltpersoner over offentlige myndigheder med ansvar for overvågning af overholdelsen af private enheders forpligtelser (f.eks. kontrol- og tilsynsmyndigheder). Ombudsmanden kan imidlertid ikke undersøge disse private enheders adfærd direkte. Endelig yder ombudsmanden i sin egenskab af national myndighed med ansvar for ligebehandling og beskyttelse mod forskelsbehandling som led i denne aktivitet bistand og metodologisk støtte til ofre for forskelsbehandling.

I Tjekkiet findes der også nationale tilsynsmyndigheder på forskellige niveauer inden for den offentlige forvaltning. Disse institutioner modtager bemærkninger og klager fra offentligheden. Når de efter en fornyet undersøgelse konstaterer, at en bestemmelse ikke er blevet overholdt, kan de bl.a. pålægge en forpligtelse til at gennemføre afhjælpende foranstaltninger og ved alvorlige overtrædelser pålægge bøder. Det drejer sig bl.a. om det tjekkiske handelsinspektors tjenester for kontrol med levering af varer og tjenesteydelser, det statslige fødevarer- og landbrugsinspektorat, den nationale veterinærtjeneste inden for fødevarer og regionale hygiejnetjenester for kosmetiske midler og produkter bestemt til at komme i berøring med levnedsmidler. Desuden kan man kontakte det nationale tjekkiske arbejdstilsyn og de regionale arbejdstilsyn vedrørende arbejdsmarkedsforhold samt den tjekkiske miljøstyrelse vedrørende miljøspørgsmål. Disse institutioners territoriale kompetence er begrænset til Tjekkiet's område.

5. Er europæiske transnationale selskaber i henhold til national lovgivning forpligtet til at stille klagemekanismer eller mæglingstjenester til rådighed ved krænkelser foranlediget af deres erhvervsaktiviteter? Gælder disse forpligtelser også for krænkelser, der har fundet sted uden for EU? Hvem i dette land er ansvarlig for at føre tilsyn med disse aktiviteter? Foreligger der offentlige rapporter med oplysninger om, hvordan systemet fungerer?

Tjekkisk lovgivning pålægger ikke europæiske transnationale selskaber pligt til at oprette en klagebehandlingsmekanisme eller en mæglingsordning for strafbare handlinger, der er forbundet med deres forretningsaktiviteter, eller en forpligtelse til at overvåge sådanne aktiviteter. Den tjekkiske regering har dog anbefalet, at virksomhederne overvejer, om det er hensigtsmæssigt, at man inden for den enkelte virksomhed indfører en mekanisme til overvågning af risikoen for menneskerettighedskrænkelser [5]. Grupperne af berørte personer, dvs. de arbejdstagere og offentligheden, der er umiddelbart berørt, bør deltage i denne mekanisme. Denne henstilling fra regeringen er imidlertid ikke juridisk bindende.

6. Har jeg særlige rettigheder, hvis jeg som offer i en udsat situation søger erstatning som følge af en erhvervsrelateret menneskerettighedskrænkelse? Har jeg adgang til retshjælp og på hvilke betingelser? Hvilke omkostninger dækkes af retshjælpen? Har jeg adgang til retshjælp på samme betingelser, hvis jeg ikke er EU-borger eller ikke bor i EU?

Hvis en person søger at beskytte sine rettigheder som part i en civil retssag, kan vedkommende anmode retten om udnævnelse af en juridisk repræsentant. Retten udpeger en juridisk repræsentant, når den part, som anmoder om det, opfylder betingelserne for fritagelse for sagsomkostninger, og når det er nødvendigt at foretage denne udpegelse for at beskytte denne parts interesser. Der vil dog kun blive udpeget en advokat, hvis beskyttelsen af den pågældende parts interesser kræver det (navnlig i mere komplicerede sager), eller hvis en sag kræver, at man er repræsenteret ved en advokat (en notar). I forbindelse med straffesager ydes der specialiseret støtte til ofre for kriminalitet, som omfatter bistand fra en psykolog, rådgivning om sociale ydelser, retshjælp, tilvejebringelse af juridiske oplysninger eller adgang til foranstaltninger til genoprettende retfærdighed. Offeret har også ret til aktindsigt i den sag, hvor vedkommende har været offer for en forbrydelse. I forbindelse med retshjælp kan der f.eks. være tale om repræsentation ved domstolene og andre myndigheder, juridisk rådgivning, udarbejdelse af dokumenter eller udarbejdelse af juridiske analyser.

Et offer for alvorlig legemsbeskadigelse, der skyldes en forsætlig strafbar handling, eller den efterladte til et offer for en forsætlig strafbar handling med døden til følge kan anmode om gratis retshjælp eller retshjælp til nedsat pris. Retten yder gratis retshjælp eller reduktion af omkostningerne, hvis det godtgøres, at offeret eller den efterladte ikke har tilstrækkelige midler til at dække omkostningerne ved udpegelse af en juridisk repræsentant. Den træffer samme afgørelse, når offeret eller den efterladte har udøvet sin ret til erstatning for immateriel skade, og udnævnelsen af en retlig repræsentant er åbenbart unødvendig. Undtagen i sådanne tilfælde skal retshjælp ydes vederlagsfrit efter anmodning og af hensyn til særligt sårbare ofre, såsom børn, ældre og personer med handicap samt ofre for visse af loven fastsatte strafbare handlinger, herunder ofre for menneskehandel. De har generelt ret til gratis professionel bistand, men de har også andre særlige rettigheder, såsom retten til ikke at blive udsat for kontakt med gerningsmanden og retten til beskyttelse ved retsmødet, eller når de skal afgive forklaring.

Personer, der er part i en tvist med en person, der har bopæl eller hjemsted i udlandet, og som ikke har tilstrækkelige midler til at dække sagsomkostningerne, kan ansøge om retshjælp i grænseoverskridende tvister i henhold til [direktivet](#) om retshjælp i grænseoverskridende sager. Denne bistand omfatter rådgivning forud for retssagen med henblik på indgåelse af et udenretsligt forlig, juridisk bistand med henblik på at anlægge sag ved en domstol og juridisk repræsentation eller fuldstændig fritagelse for sagsomkostninger.

Personer, som ikke er statsborgere i EU's medlemsstater og ikke er bosiddende i EU, men som er ofre for erhvervsrelaterede menneskerettighedskrænkelser i Tjekkiet, har adgang til retshjælp på samme vilkår som tjekkiske statsborgere.

[1] Artikel 43, stk. 3, i lov nr. 141/1961 om strafferetspleje.

[2] Artikel 168, stk. 1 og stk. 2, litra d), i straffeloven (menneskehandel).

[3] Artikel 168, stk. 1 og stk. 2, litra e), i straffeloven (menneskehandel).

[4] Artikel 342, stk. 1, i straffeloven (ulovlig beskæftigelse af udlændinge).

[5] National handlingsplan 2017-2022 for erhvervslivet og menneskerettigheder, s. 30.

Sidste opdatering: 28/07/2020

De nationale sprogudgaver af denne side vedligeholdes af de respektive EU-lande. Oversættelserne er lavet af Europa-Kommissionen. Eventuelle ændringer af originalen, som de kompetente nationale myndigheder har lavet, er muligvis ikke gengivet i oversættelserne. Europa-Kommissionen påtager sig ingen form for ansvar for oplysninger eller data, der optræder i nærværende dokument, eller hvortil der henvises heri. Med hensyn til de ophavsretlige regler i den medlemsstat, der er ansvarlig for nærværende side, henvises der til den juridiske meddelelse.